

Allemansrätten och marknyttjande

Studier av ett rättsinstitut

Åsa Åslund

Linköping Studies in Arts and Science No. 434

Linköpings universitet, Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling

Linköping 2008

Allemansrätten och marknyttjande

Den vedertagna bilden av allemansrätten, i den juridiska doktrinen, är att allemansrätten innefattar en rätt att ta väg över annans mark, att kort uppehålla sig där och att tillgodogöra sig vissa naturprodukter. Denna rätt tillkommer enskilda individer, men kan också nyttjas av arrangörer i såväl kommersiella som icke-kommersiella sammanhang. Allemansrättens yttersta gränser sägs följa av vissa straff- och skadeståndsrättsliga regler. I denna avhandling studeras allemansrätten som rättsinstitut. Diskussionen i avhandlingen utgår därvid från att vissa av de i institutet allemansrätten ingående normerna är sedvanerätt. Sedvanerättsbegreppet diskuteras därför särskilt.

I avhandlingen uppställs en hypotes om att allemansrätten är en del av en reglering syftande till lämplig markanvändning - sett ur den samhälleliga synvinkeln att mark är en begränsad naturresurs som bör nyttjas ändamålsenligt, för hushållning med resurser. Allemansrättens gränser bestäms i så fall inte endast av vissa straff- och skadeståndsrättsliga regler, utan också av allemansrättsliga regler, av andra markanvändningsregler och av föreställningar om hur mark nyttjas på ett lämpligt sätt, för ändamålsenlig markanvändning.

I avhandlingen förespråkas att man i såväl den rättsvetenskapliga diskussionen om allemansrätten, som i den argumentation som förs i den praktiska rättstillämpningen, särskiljer de tre subjekten utövaren, kanalisatören och utövaren i kollektivet och deras skilda nyttjande. Vidare förespråkas att diskussionen, om vilka aktiviteter som är allemansrättsligt tillåtna, sker utifrån en medvetenhet om att aktiviteterna kan avse ”vardagsnytta” eller ”rekreation”. Beroende av om aktiviteterna antas avse det ena eller det andra kommer olika slutsatser angående aktiviteternas tillåtlighet att dras. Därtill visas i avhandlingen att domstolen, i konflikter mellan olika sätt att nyttja marken, tycks presumera att all mark är allemansrättsligt tillgänglig - en presumtion som bryts om marken ingår i någons hemfridszon, behövs för vissa näringar eller utgör biologiskt känslig mark.

Linköpings universitet
FILOSOFISKA FAKULTETEN